

RAŠTAS DĖL VALSTYBĖS SIEKIAMŲ TIKSLŲ IR KELIAMŲ LŪKESČIŲ VALSTYBĖS ĮMONEI REGISTRŲ CENTRUI

I. Tikslas

Šiuo raštu dėl valstybės siekiamų tikslų ir keliamų lūkesčių valstybės įmonei Registrų centrui (toliau – Raštas) nurodomi valstybės siejami tikslai valstybės įmonėje Registrų centre (toliau – Įmonė), kurios savininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, bei nustatomi Įmonei keliami finansiniai ir nefinansiniai lūkesčiai, nurodomos Įmonės veiklos kryptys ir principai. Valstybės tikslai ir lūkesčiai formuojami 4 metų laikotarpiui, tačiau pagal poreikį Raštas gali būti atnaujinamas.

Raštas yra skirtas įvardinti Įmonės pagrindines veiklas, veiklos prioritetus, esminius veiklos vertinimo rodiklius, atskaitomybės ir informacijos teikimo Ekonomikos ir inovacijų ministerijai principus ir užtikrinti efektyvų bendradarbiavimą tarp Įmonės ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos.

Pagal Rašte pateiktą informaciją turi būti rengiama ir (ar) peržiūrima Įmonės veiklos strategija, taip pat nustatomi ilgalaikiai ir trumpalaikiai finansiniai tikslai bei nefinansiniai tikslai, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių Įmonės ir valstybės valdomų įmonių veiklą, nuostatas.

Raštu Ekonomikos ir inovacijų ministerija nesiekia apriboti ar išplėsti Įmonės ir jos valdymo organų teisių ir pareigų. Įmonė ir jos valdymo organai privalo vadovautis galiojančiais teisės aktais, Įmonės įstatais, kitais Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos priimtais sprendimais, gerąją įmonių valdymo praktika ir prisiimti atsakomybę už priimtus sprendimus. Įmonės valdymo organai, įgyvendindami Raštą, privalo vadovautis protingumo, skaidrumo, efektyvumo ir racionalaus turto valdymo principais.

II. Įmonės paskirtis ir veiklos sritys

Įmonės paskirtis – teikti administracines ir viešąsias paslaugas, vykdyti specialiuosius įpareigojimus tinkamai kuriant, tvarkant, plėtojant registrų informacines sistemas ir valstybės informacines sistemas, kurių tvarkytoja yra Įmonė, ir tvarkant juose esančius duomenis (informacija apie informacines sistemas skelbiama www.registrai.lt).

Pagrindinė Įmonės veiklos sritis – informacinių technologijų, duomenų apdorojimo ir kita su informacinėmis paslaugomis susijusi veikla.

Įmonės pagrindinė veikla yra registrų informacinių sistemų, valstybės informacinių sistemų ir juose esančių duomenų tvarkymas bei teikimas.

Įmonė taip pat gali teikti komercines paslaugas, jei jas teikiant neatsiras ir (ar) nebus sudarytos prielaidos atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams ir jei tokios paslaugos priskirtinos pagrindinei Įmonės veiklos sričiai. Visais atvejais naujos komercinės paslaugos (veiklos) įvedimas ar teikiamos komercinės paslaugos ar vykdomos komercinės veiklos stabdymas ir (ar) nutraukimas iš anksto turi būti suderintas su Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

III. Valstybės siejami tikslai Įmonėje

Valstybė, dalyvaudama Įmonės valdyme, siekia šių pagrindinių tikslų:

1. garantuoti prieinamą ir patikimą viešąją informaciją ir sudaryti galimybes visose veiklos srityse efektyviai naudoti šiuolaikinių informacinių technologijų priemonėmis pagrįstus oficialius duomenis apie šalies subjektus ir objektus;

2. registrų informacinių sistemų ir valstybės informacinių sistemų objektus (taip pat ir duomenis) apsaugoti nuo visų galinčių kelti grėsmę nacionalinio saugumo interesams rizikos veiksnių, šalinti tokių veiksnių atsiradimo priežastis ir sąlygas.

Įmonė registrų informacinėse sistemose bei valstybės informacinėse sistemose tvarko gyventojų, juridinių asmenų, turto ir kt. darniam visuomeninių santykių reguliavimui bei valstybės veikimui būtinus ir jautrius duomenis. Įmonė dėl vykdomos pagrindinės veiklos yra priskirta prie pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių, o Įmonės tvarkomos registrų informacinės sistemos ir valstybės informacinės sistemos įtrauktos į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašus.

Dėl šių priežasčių, Įmonė daugiausia dėmesio turi skirti registrų informacinėms sistemoms ir valstybės informacinėms sistemoms tvarkyti ir vystyti, įgyvendindama:

- Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymą;
- Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymą;
- Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registro įstatymą;
- Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą;
- Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymą;
- Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymą;
- Lietuvos Respublikos sutarčių ir teisių suvaržymų registro įstatymą;
- Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymą;
- Lietuvos Respublikos politinių organizacijų įstatymą;
- Lietuvos Respublikos turto arešto aktų registro įstatymą;
- Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymą;
- Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymą;
- Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymą;
- Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymą bei kitus teisės aktus, reglamentuojančius registrų informacinių sistemų ir valstybės informacinių sistemų administravimą bei duomenų tvarkymą.

Įmonė privalo laikytis ir kitų teisės aktų, neatsižvelgiant į tai, ar jie nurodyti Rašte, ir vykdyti veiklą pagal aukščiausius skaidrumo, valdysenos, etikos ir socialinės atsakomybės standartus ir taip didinti visuomenės pasitikėjimą Įmone ir stiprinti Įmonės reputaciją.

IV. Nefinansiniai lūkesčiai

Informacinių sistemų ir juose esančių duomenų tvarkymas. Įmonė privalo registrų informacinėse sistemose ir valstybės informacinėse sistemose tvarkyti duomenis ir užtikrinti tvarkomų duomenų prieinamumą, konfidencialumą ir vientisumą, teisės aktų nustatyta tvarka registruoti objektus, duomenis tvarkyti informacinių sistemų nuostatuose nustatyta tvarka ir užtikrinti, kad tvarkomi duomenys būtų teisingi, tikslūs, išsamūs ir nuolat atnaujinami.

Užtikrinti tinkamą ir nepertraukiamą valstybės informacinių sistemų veikimą ir valstybės informacinėse sistemose tvarkomų duomenų pasiekiamumą.

Numatyti ir įgyvendinti technines priemones, padedančias apsaugoti valstybės informacinėse sistemose tvarkomus duomenis nuo netyčinio ar neteisėto sunaikinimo, praradimo, pakeitimo, atskleidimo be leidimo ar neteisėtos prieigos prie jų suteikimo, taip pat nuo bet kokio kito neteisėto tvarkymo.

Numatyti ir įgyvendinti technines priemones, užtikrinančias prarastų duomenų atkūrimą ir duomenų apsaugą nuo klastojimo.

Informacinių technologijų technologinės architektūros ir aplikacijų tobulinimas.

Nemaža dalis registrų informacinių sistemų bei valstybės informacinių sistemų sukurta prieš daugybę metų, o informacinių technologijų galimybės ir naudotojų poreikiai nuolat kinta, todėl Įmonė turi imtis reikalingų veiksmų ir nuosekliai modernizuoti ir (ar) diegti naujus informacinių technologijų sprendimus.

Kibernetinio saugumo ir saugos stiprinimas bei pasirengimas vykdyti veiklą ekstremalių situacijų atveju. Įmonė turi skirti ypatingą dėmesį kibernetinio saugumo stiprinimui, plėsti kibernetinio saugumo priemones, didinti darbuotojų sąmoningumą kibernetinio saugumo srityje, vadovautis gerosios kibernetinio saugumo praktikos pavyzdžiais ir siekti kitais būdais sustiprinti Įmonės valdomų informacinių išteklių kibernetinį saugumą. Taip pat Įmonė privalo imtis aukščiausiu standartų organizacinių ir techninių priemonių, siekdama užtikrinti, jog informacinių technologijų techninė ir programinė įranga, informacinių technologijų priemonės, kuriomis apdorojami registrų informacinių sistemų bei valstybės informacinių sistemų duomenys, būtų apsaugotos nuo fizinių grėsmių, o duomenys nebūtų sunaikinti ar sugadinti, neteisėtai pasisavinti ar kitaip neteisėtai panaudoti.

Taip pat Įmonė turi užtikrinti registrų informacinių sistemų ir valstybės informacinių sistemų veikimą ir kritinių duomenų apsaugą ekstremaliomis sąlygomis (krizės, nepaprastosios padėties ar pandemijos atvejais), išnaudodama valstybės hibridinės debesijos galimybes, ir taip garantuoti, kad svarbiausi valstybės duomenys būtų saugūs ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų. Taip pat turi būti numatytos ir įdiegtos priemonės, leisiančios Įmonei vykdyti veiklą net ir tuo atveju, jei dėl susidariusių sąlygų neliktų galimybės teikti paslaugas fiziniuose aptarnavimo vietose, naudotis judriojo ryšio tinklu ir pan.

Paslaugų valdymo ir klientų aptarnavimo gerinimas. Įmonė turi užtikrinti, kad Įmonės teikiamų (taip pat kuriamų naujų) paslaugų strategija būtų suderinta su Įmonės tikslais ir klientų poreikiais bei situacija rinkoje, taip pat kiekvieną paslaugą būtų galima įvertinti pagal jos kuriamą pridėtinę vertę ir klientų atsiliepimus.

Įmonė turi nuolat gerinti teikiamų paslaugų (įskaitant elektronines paslaugas) patogumą, kokybę, paslaugų suteikimo greitį ir darbuotojų paslaugumą. Turi būti galimybė matuoti teikiamų paslaugų patogumo lygį.

Įmonė ypatingą dėmesį turi skirti paslaugų ir veiklų efektyvumo didinimui ir maksimaliai išnaudoti skaitmeninimo galimybes, bet kartu ir palikti galimybę paslaugas gauti ir kitais būdais (nesukurti atskirties situacijos klientams, dėl objektyvių priežasčių negalintiems naudotis skaitmeninėmis paslaugomis).

Įmonė turi atsisakyti perteklinių procesų, negeneruojančių pridėtinės naudos ar turinčių biurokratijos ar administracinės naštos požymių.

Tvarkomų duomenų teikimas. Registrų informacinių sistemų ir valstybės informacinių sistemų duomenys valdomi ir tvarkomi vadovaujantis Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme nustatytais nedubliavimo, išsamumo, tikslumo, duomenų apimties mažinimo, teisingumo, saugumo, sąveikumo, atvirumo, duomenų vietos neribojimo ir saugojimo laikotarpio apribojimo principais. Tais atvejais, kai registrų informacinių sistemų ir valstybės informacinių sistemų duomenys duomenų gavėjams teikiami neatlygintinai, Įmonė privalo vykdyti teikiamų duomenų kiekio (atliekamų užklausų) stebėseną ir kas ketvirtį jos rezultatus pateikti registrų informacinių sistemų ir valstybės informacinių sistemų valdytojams, taip pat asignavimų valdytojams, jei valdytojais patys nevaldo asignavimų.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija tikisi, kad Įmonė imsis visų įmanomų priemonių, kurios mažins valstybės biudžeto lėšų poreikį neatlygintinai teikiamoms paslaugoms kompensuoti (iki 2026 m. sausio 1 d. įves abonementinį mokestį, taip pat taikys technologinius sprendimus, kurie pašalins to paties subjekto tų pačių duomenų perteklinio ėmimo rizikas, taip pat aktyviai siūlys teisės aktų pakeitimus dėl neatlygintino paslaugų teikimo reguliavimo).

Valdysenos gerinimas. Gerinant valdyseną Įmonėje prioritetas turėtų būti skiriamas:

1. **dialogui** su registru informacinių sistemų ir valstybės informacinių sistemų valdytojais bei specialiujų įpareigojimų ir (ar) valstybės pavestų komercinių funkcijų iniciatoriais;

2. **veiklos optimizavimui** – Įmonė iki 2025 m. rugpjūčio 1 d. turi parengti ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijai pristatyti Įmonės veiklos optimizavimo alternatyvų analizes. Jei viena iš siūlomų alternatyvų būtų Įmonės juridinės formos pakeitimas, pasiūlyti Įmonės pertvarkymo veiksmų planą;

3. **rizikų valdymui** – Įmonė turi numatyti ir įgyvendinti priemones, užtikrinančias Įmonės mokumo bei veiklos tęstinumo galimybes bei nuolat siūlyti iniciatyvas, kurias įgyvendinus mažėtų valstybės biudžeto lėšų poreikis (iki 2026 m. sausio 1 d. įvesti abonementinį mokestį už teikiamų duomenų paslaugas).

Įmonė privalo nustatyti veiksmingą vidaus kontrolės sistemą, kuri padėtų užtikrinti Įmonės veiklos teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą, rezultatyvumą ir skaidrumą, veiklos strategijos ir veiklos planų įgyvendinimą, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą, sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi ir visų su tuo susijusių rizikos veiksnių valdymą, taip pat numatyti veiksmus, skirtus korupcijos prevencijai.

Įmonė turi užtikrinti efektyvią korupcijos prevenciją, reiškiančią nulinę toleranciją korupcijos apraiškoms visose Įmonės veiklose bei vidaus administravime. Įmonė privalo nuolat vertinti nepotizmo ir kronizmo keliamas grėsmes, užtikrinti efektyvią interesų konfliktų valdymo sistemą.

Investicijų planavimas ir vykdymas turi būti pagrįstas įvertinus su tuo susijusias rizikas. Įmonė turi periodiškai vertinti verslo rizikas ir užtikrinti priemones, reikalingas Įmonės mokumui bei veiklos tęstinumui. Įmonė turi užtikrinti, kad būtų viešai skelbiama visa informacija, nurodyta Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių apraše.

Įmonės veikla turi būti paremta kaštų ir naudos analizėmis. Esant nuolatiniam išorės ekspertų intelektualinio pobūdžio paslaugų (konsultacijų ir kt.) poreikiui, Įmonė turėtų įvertinti ir atlikti sisteminių ir nuolatinį tokių paslaugų kaštų vertinimą bei spręsti dėl tokių paslaugų integravimo į darbuotojų funkcijas, stiprinti žmogiškųjų ir materialiujų išteklių valdymą taip, kad būtų taupomos Įmonės lėšos.

Įmonė turi užtikrinti, kad jos veikloje būtų laikomasi tarptautinių sankcijų reikalavimų, įdiegdama atitinkamas priemones jų įgyvendinimui ir prevencijai. Tarptautinių sankcijų laikymosi užtikrinimo procesai turi būti periodiškai peržiūrimi ir atnaujinami, siekiant efektyvaus rizikų valdymo ir užtikrinant, kad veikla būtų vykdoma vadovaujantis skaidrumo bei atskaitomybės principais.

4. **Socialinei atsakomybei ir darbuotojų įsitraukimui** – vykdyti antikorupcinę politiką, tiekimo grandinės priežiūrą, atvirą komunikaciją su visuomene ir suinteresuotomis grupėmis; laikytis tvarumo principų; laikytis personalo įsitraukimo vertinimo metodų, siekti darbuotojų įsitraukimo, palaikyti vertybėmis grįstos organizacinės kultūros, sudaryti sąlygas profesiniam augimui, diegti motyvacijos ir atlygio sistemą, užtikrinti lygias galimybes ir t. t. Tikimasi, kad Įmonės valdyba ir vadovybė plėtos nuolatinį ir konstruktyvų dialogą su darbuotojų atstovais.

Išlaikyti gerosios valdysenos brandos lygį ir siekti aukšto valstybės valdomų įmonių gerosios valdysenos indekso.

Inovacijų vystymas. Įmonė turi tapti pažangiu visuomenės partneriu, kuris efektyviai tvarko valstybės informacinius išteklius, vysto ir teikia modernias, išmanias, patikimas, prieinamas ir patogias paslaugas, todėl turi prisidėti prie inovacijų vystymo ir diegimo. Prioritetinės inovacijų kūrimo ir taikymo kryptys (bet jomis neapsiribojant) turėtų būti: produkto inovacijos, technologijų inovacijos, organizacinės inovacijos.

V. Finansiniai lūkesčiai

Įmonė turi užtikrinti, jog Vyriausybės patvirtinti pagrindiniai finansiniai veiklos matavimo rodikliai (ilgalaikio pelningumo, optimalios kapitalo struktūros ir pelno įmokų) bei finansiniai specializuoti veiklos matavimo rodikliai, kurių rinkinį kasmet rengia ir viešina Valdymo koordinavimo centras, būtų įtraukti į Įmonės veiklos strategiją ir pasiekti (nebent jų nepasiekimą lemtų ne nuo Įmonės priklausančios aplinkybės).

VI. Bendri lūkesčiai dėl veiklos principų

Įmonė privalo bendradarbiauti su Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančia institucija – Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Įmonės valdymo organai tiesiogiai atsako už Įmonei keliamų lūkesčių ir tikslų įgyvendinimą. Įmonės valdybos pirmininkas ir vadovas kasmet Ekonomikos ir inovacijų ministerijai pristato atnaujintą veiklos strateginį projektą, metinius biudžetus ir praėjusių metų rezultatus, metines valdybos įsivertinimo išvadas, metinių ir tarpinių finansinių ataskaitų rinkinius, auditoriaus išvadas ir finansinių ataskaitų audito ataskaitas, taip pat, esant poreikiui, kitus Įmonės įstatuose nurodytus dokumentus, valdybos posėdžių protokolus ir su jais susijusią medžiagą, informaciją apie esminius įvykius ir esamas rizikas.

Įmonės valdyba turi veikti nepriklausomai, tačiau Įmonė ir (ar) valdyba, vadovaudamasi protingumo principu ir gerosios valdysenos praktika, turi iš anksto nedelsdama raštu informuoti Ekonomikos ir inovacijų ministeriją apie esminius Įmonės sprendimus, reikšmingas rizikas bei įvykius, susijusius su Įmonės savininko interesais, įskaitant:

- registru informacinių sistemų, valstybės informacinių sistemų veikimo ar elektroninių paslaugų teikimo didesnio masto sutrikimus;
- Įmonės vadovų, valdybos narių ar darbuotojų interesų konfliktų regimybes, galimus korupcinio ar ekonominio pobūdžio pažeidimus, politinę intervenciją;
- potencialius teisinius ginčus;
- galimus Įmonės darbuotojų ar susijusių šalių sukčiavimus;
- esminius Įmonės veiklos pokyčius;
- Įmonės struktūros pokyčius, didesnio masto darbuotojų kaitą;
- stambius įsigijimus ar pardavimus;
- inicijuojamus naujus didesnės apimties investicinius projektus;
- galimą žalą visuomenei, gamtai, ekonomikai ar valstybės saugumui;
- pranešimus spaudai, dėl kurių gali reikėti Ekonomikos ir inovacijų ministerijos atstovų komentarų;
- bet kokio masto korupciją ar politinę intervenciją;
- planuojamą paramos teikimą;
- potencialias grėsmes nacionaliniam saugumui;
- kitas esmines rizikas, keliančias grėsmę Įmonės veiklos tęstinumui, nacionaliniam saugumui, reputacijai.